

MODEL INTEGRAT AL CULTURII ARHITECTURALE A BUCUREȘTIULUI (MICAB) / BUCHAREST INTEGRATED ARCHITECTURAL CULTURE MODEL (BIACM)

Liliana Monica SOLON

Drd. arh. / *PhD Arch.*

liliana_solon@yahoo.com

Marius Mihai SOLON

Dr. arh. / *PhD Arch.*

marius_solon@yahoo.com

Rezumat

Globalizarea este o realitate a societății contemporane care nu poate fi ignorată și se manifestă în toate domeniile vieții indiferent unde ne aflăm. Nu mai reprezintă doar o temă de dezbatere academică, ci apare ca proces al interdependențelor existenței noastre care domină indiferent cum ne raportăm la el, fie că îl acceptăm, fie că îl respingem.

Identitatea națională pe baza căreia s-au întemeiat statele (naționale), se confruntă în prezent cu fenomenul globalizării culturale, fenomen ce generează apropierea culturilor naționale, dar în același timp și aplatizarea specificităților. În baza principiului acțiune-reacțiune, globalizarea își găsește reversul în procesele de regionalizare, localizare, organizare a vieții economico-sociale cât mai aproape de individ și de nevoile sale.

Modelul integrat al culturii arhitecturale a Bucureștiului pune în dezbatere fondul și structurarea informațiilor din vaste domenii ale culturii și științelor sociale ce ar putea face parte din structurile noi "realități augmentate", forma actuală a comunicării media.

Cuvinte cheie: mapare cognitivă, modelare, media, identitate, autenticitate

Abstract

Globalization is a reality of contemporary society, which cannot be ignored being present in all domains of life wherever we are. It is not only an academic debate theme, but it also appears as a process of our existence interdependences, dominating however we relate to it, even if we reject or accept it.

The national identity, which formed the ideological basis for the national states, is presently facing with the phenomenon of cultural globalization, which brings together national cultures, but also melts identities. Based on the principle of action-reaction, the globalization founds the reverse into the processes of regionalization, localization, organization of the economical-social life closer to the individual and his needs.

The Bucharest integrated architectural culture model (BIACM) brings into the debate the content and the structure of information coming from various domains of culture and social sciences which could become part of the new augmented reality structures, actual form of media communication.

Keywords: cognitive mapping, modeling, media, identity, authenticity

© Marius Mihai Solon

Globalizarea și criza de identitate

Globalizarea este o realitate a societății contemporane care nu poate fi ignorată și se manifestă în toate domeniile vieții indiferent unde ne aflăm. Nu mai reprezintă doar o temă de dezbateră academică, ci apare ca proces al interdependențelor existenței noastre care domină indiferent cum ne raportăm la el, fie că îl acceptăm, fie că îl respingem.

Globalization and the crisis of identity

Globalization is a reality of contemporary society, which cannot be ignored being present in all domains of life wherever we are. It is not only an academic debate theme, but it also appears as a process of our existence interdependences, dominating however we relate to it, even if we reject or accept it.

Globalizarea este cu un concept cu numeroase valențe și conotații, dintre care inițial dimensiunea economică, influențată de schimburile comerciale dintre țări și de dezvoltarea tehnologică, pare cea mai vizibilă. Desființarea barierelor privind comerțul liber prin integrarea economiilor naționale, apariția și comportamentul piețelor globale sunt subiecte acute de cercetare, analiză și dezbateri.

Thomas Friedman considera că fenomenul de globalizare are consecințe fundamentale în însăși existența spațio-temporală a prezentului prin faptul că semnificația spațiului sau a teritoriului suferă perturbări în urma unor accelerări dramatice în structura temporală a formelor cruciale ale activității umane.

Interdependențele se manifestă însă în prezent preponderent în domeniul informațional și cultural. Identitatea națională pe baza căreia s-au întemeiat statele (naționale), se confruntă în prezent cu fenomenul globalizării culturale, fenomen ce generează apropierea culturilor naționale dar, în același timp, și aplatizarea specificităților. Favorizând fluxurile comerciale, financiare și imigrația, globalizarea contribuie la disiparea granițelor politice ale statelor - națiuni și la fuziunea unor elemente ale culturilor naționale. În mod paradoxal, atât din punct de vedere socio-cultural, cât și din punct de vedere psihologic, demersul omogenizator al globalizării accentuează dorința de afirmare a noțiunilor de „diferență”, „identitate”, „independență” deoarece, atât la nivel individual cât și la nivel de grup sau de comunitate se impune întotdeauna nevoia unei deosebiri.

În baza principiului acțiune-reacțiune, globalizarea își găsește reversul în procesele de regionalizare, localizare, organizare a vieții economico-sociale cât mai aproape de individ și de nevoile sale.

Globalization is a concept with numerous implications among which initially the economical dimension, influenced by the commercial trades between the countries and the technological development seems to be the most visible one. The dissolutions of the barriers regarding the free commerce through the integration of the national economies, the expanding and behaviors of the global markets are acute subjects of research analyses and debates.

Thomas Friedman assumes that the globalization phenomenon has fundamental consequences over the spatial-temporal existence of the present through the fact that the significances of the space and of the territory are suffering perturbations following the dramatically accelerations into the temporal structure of the crucial human activities.

Interdependences are mainly present actually into the informational and cultural domains.

The national identity, which formed the ideological basis for the (national) states, is presently facing with the phenomenon of cultural globalization, which brings together national cultures, but also melts identities.

Facilitating financial and commercial streams, but also immigration ones, globalization flows over the political limits of the national-states and brings closer national cultures.

Paradoxical, from the socio-cultural point of view, and also from the psychological one, the homogenization effect of globalization accentuates the wish to affirm the notions of “difference”, “identity”, “independence” because at an individual level as at the level of groups or communities, the need of a difference imposes itself.

Based on the action-reaction principle, the globalization founds the reverse into the processes of regionalism / regionalization, localization, organization of the economical-social life closer to the individual and his needs and identity.

Imaginea Bucureștiului din punct de vedere al proceselor cognitive

Tehnologia transformă lumea în mod imprevizibil, schimbând complet modul în care se propagă informația. Comunicarea în actuala societate se adaptează dinamicii deosebit de accentuate a mediului informatic globalizat și tipului de comportament a noilor generații. Din acest punct de vedere reprezentări ai generației Millennials și ai Generației Z care au crescut și s-au format direct în lumea digitală actuală utilizează intensiv noile moduri de comunicare, dintre care Realitatea Augmentată (AR) este cea mai penetrantă.

Realitatea augmentată permite o vedere fizică live, directă sau indirectă, în mediul real completat de calculator cu informații adiționale, prin intrări senzoriale, sunete, grafice, personaje virtuale sau date interactive din alte domenii. Rolul realității augmentate este acela de a spori percepția lumii reale, de a îmbunătăți simțurile și competența umană.

Realitatea augmentată este o realitate ce se utilizează deja în special în social media pentru sporirea conectivității emoționale. Aplicații sunt și în arhitectură și construcții, modelul BIM (Building information modeling) devenind obligatoriu în unele țări avansate tehnologic, se transformă în realitate augmentată prin variate device-uri.

The image of Bucharest from the cognitive processes point of view

Technology transforms the world in unexpected ways, completely changing the information channels. Communications nowadays is following to the accentuate dynamics of the globalized informational medium and to the behavior types of the new generations. From this point of view the contingent of the Millennials and Z generations which grew and where formed directly into the actual digital world intensively use the new communication ways, between which the augmented reality (AR) is the most penetrating.

The augmented reality allows a physical live view, directly or indirectly, into the real medium completed with additional information by the computer, through sensorial inputs, sounds, graphics, virtual characters or interactive data from other domains. The role of augmented reality is to complete the perception of the real world, the senses the human abilities, mostly used into the social media to increase the emotional connectivity.

Applications exist also in architecture and constructions domains, where the BIM (Building information modeling) which we know that it becomes a rule in some of the technological advanced countries, transforms itself into augmented reality through various devices.

© Marius Mihai Solon

În pragul sărbătoririi unui eveniment de mare importanță ca stat unitar, independent, este important ca România să-și definească cu mai multă forță identitatea culturală națională, regională și locală. În acest context pentru București, capitală și centru al culturii, căutarea de a descifra și reprezenta engramatic mesajele complexe ale manifestărilor arhitecturale componente ale peisajului arhitectural specific, poate fi susținută prin apariția și generarea interactivă de structuri informaționale descriptive interconectate cu structurile virtuale descriptive ale celorlalte domenii ale culturii. În lumea informatică actuală forma adaptată noilor tehnologii și comportamentelor de comunicare trebuie să fie un MODEL INFORMAȚIONAL CULTURAL.

Romania finds itself close to the celebration of an event of great importance as an independent unified state, being important to define stronger regional and local the national cultural identity. In this context for Bucharest, capital and center of culture, the search to decode and engramic represent the complex messages of the architectural manifestations composing the specific architectural landscape, may be sustained through the appearance and interactive engendering of informational structures interconnected with the virtual describing structures of the other domains of culture. Into the informational actual world the form adapted to the new technologies and behaviors should be a CULTURAL INFORMATIONAL MODEL.

Fundamentele comunicării în domenii ale culturii construite trebuie analizate și preluate creator, integrate în noile forme de expunere.

Maparea cognitivă poate fi descrisă ca o succesiune de transformări mentale prin care se achiziționează, memorează, codifică sau decodifică percepții asupra unor aspecte fenomenologice ale mediului înconjurător (Downs & Stea, 1973, p.7). Maparea cognitivă poate fi considerată o secvență a cogniției spațiale înțeleasă ca interiorizare a înțelegerii și reprezentării cognitive a structurii, componentelor și relațiilor spațiale.

Finalitatea procesului de mapare cognitivă este harta cognitivă. Procesul de mapare cognitivă presupune parcurgerea din partea fiecărui individ a unui proces taxonomic determinat cultural, ce nu are legătură cu o anumită percepție senzorială, ci este o sumă a tuturor acestora. (Reginald G. Golledge și Robert J. Stimson, p 230). „În cultură fiecare entitate poate deveni un fenomen semiotic. Legile semnificației sunt legi ale culturii. Din acest motiv cultura permite un continuu proces de schimburi comunicative, în măsura în care subzistă ca un sistem de sisteme de semnificare. Cultura poate fi studiată integral din perspectivă semiotică.” (Eco, p. 52)

Arhitecturile, ca descriptori ai modurilor de viață, operează cu sisteme de coduri, subcoduri specifice unor epoci sau fragmente recombinate de coduri. Decodificările diferă de la o epocă la alta în raport cu schimbările de percepții. Peisajul arhitectural, componenta a peisajului cultural se percepe relaționat cu celelalte straturi componente ale peisajului cultural. „Spațiul existențial”, se descrie ca „spațiu trăit”, spațiu al vieții umane, fără caracteristici de omogenitate sau izotopie, fiind caracterizat prin diferențieri calitative, cum ar fi direcții, noduri, rețele, marcaje, colțuri, zone, proprietăți cum ar fi centralizare, direcționare orizontală sau verticală, ritm, grade de proximitate (Schultz, pp.11-13).

The fundamentals of communication into the domain of cultural built environment have to be analyzed and creatively represented, integrated into the new forms of exposal.

The cognitive mapping may be described as a succession of mental transformations through which perceptions of phenomenological aspects of the environment are gained, memorized, codified and de-codified (Downs & Stea, 1973, p7). The cognitive mapping may be seen as a sequence of the spatial cognition seen as interiorisation of understanding and representation of the structure, components and spatial relationships.

The finality of the cognitive mapping process is the cognitive map. The process of cognitive mapping presumes that each individual is implied into a cultural determined lecture process, not determined by a specific sensorial perception, being a sum of all perceptions. (Reginald G. Golledge and Robert J. Stimson, p 230).

„In culture each entity may become a semiotic phenomenon. The laws of significance are laws of culture. From this reason culture may become a continuous process of communicational changes, as long as they exist as significance systems. Culture may be entirely studied from a semiotic perspective.” (Eco, p.52).

Architectures, as they describe ways of life, operate with systems of codes, specific to certain epochs or recombined fragments of codes. DE-codifications are different from an epoch to another related to the changes of perceptions. The architectural landscape, part of the cultural landscape can be lectured as being related with the other layers composing the cultural landscape.

The „existential space”, is describing itself as the lived space, space of the human living, without any features of homogeneity or isotopy, characterized through quality differences such as directions nodes, grids, markings, corners, zones, or properties as centralization, horizontal or vertical composition character and orientation, rhythm, grades of proximity (Schultz, pp 11-13).

Identitatea umană presupune identitatea locului, locurile căpătând interpretări simbolice sau mitice (idem pp 22-25). Modalități de înțelegere mitică fiind interpretări ale elementelor naturale, vegetație, ape, abstractizări ale ordinii cosmice, cursului soarelui, punctelor cardinale, personalității antropomorfe a peisajului, fenomenelor impalpabile cum ar fi lumina, ritmicităților temporale, structurilor unor spații naturale, calităților distinctive ale peisajelor (idem pp. 32-36). Abordările secvențiale ale mapărilor unor manifestări materiale și spirituale adiționale compun peisaje identitare.

Multiplicitatea crescătoare a percepțiilor și reprezentărilor unor spații, mecanismele de memorare și autopovestire a unui oraș și a locuitorilor săi în diverse limbaje structurează viitoare evoluții. După Delleuze și Guattari lecturarea implică perspective complexe ale „multiplicităților, straturilor și segmentarităților, teritorialităților, liniilor de fugă și intensităților, angrenajelor mecanice de diverse tipuri, componentelor corpurilor fără organe, selecțiilor, planurilor de consistență, unităților de măsură în fiecare caz” implicând și clivaje, separări, delocalizări, delimitări (Delleuze, Guattari, p.2). „Multiplicitățile sunt rizomatice și denunță pseudo-multiplicitățile arborescente.(...)”

O multiplicitate nu are nici subiect nici obiect, ci doar determinații, amplitudini, dimensiuni (...). Multiplicitatea se definește prin linia abstractă, linii de fugă sau de deterritorializare urmând schimbările de natură și conectându-se cu altele.” (idem, pp. 3-4.)

Delleuze și Guattari descriu structurile rizomatice ca fiind mereu „în intermezzo, printre lucruri, fără începuturi și finaluri. (...) Structurile arborescente sunt filiații, structurile rizomatice sunt alianțe” (idem, p.13). Multidimensionalitatea frescelor descriptive poate fi reprezentată doar prin eforturile de explicitare a multor specialități, disciplinaritățile specializate sunt complementarizate prin abordările interdisciplinare, pluridisciplinare, transdisciplinare (Cerasella Crăciun, p.85).

The human identity presumes the identity of the place, places receiving symbolical or mythical interpretations. (idem. pp 22-25) Ways of mythical understanding may be interpretations of natural elements, vegetation, water, abstractions of the cosmic order, course of the sun, cardinal points, the antropomorph personality of the landscape, untouchables phenomenon as light, temporal rhythmicity, structures of natural spaces, distinctive qualities of landscapes (idem pp. 32-36).

Sequential approaches of the material and spiritual mappings compose the identity landscape.

The grooving multiplicity of perceptions and spatial representations, the self-describing and memorizing mechanisms of a city and its inhabitants in various languages are structuring future evolutions. After Delleuze and Guattari the lecturing process implies complex perspectives of „multiplicities, layers and fragmentation, territorialities, horizon lines and intensities, mechanisms of different types, components of bodies without organs, selections, plans of consistency, measure units in each case”, implying also ruptures, separations, delocalization, delimitations (Delleuze, Guattari, p2).

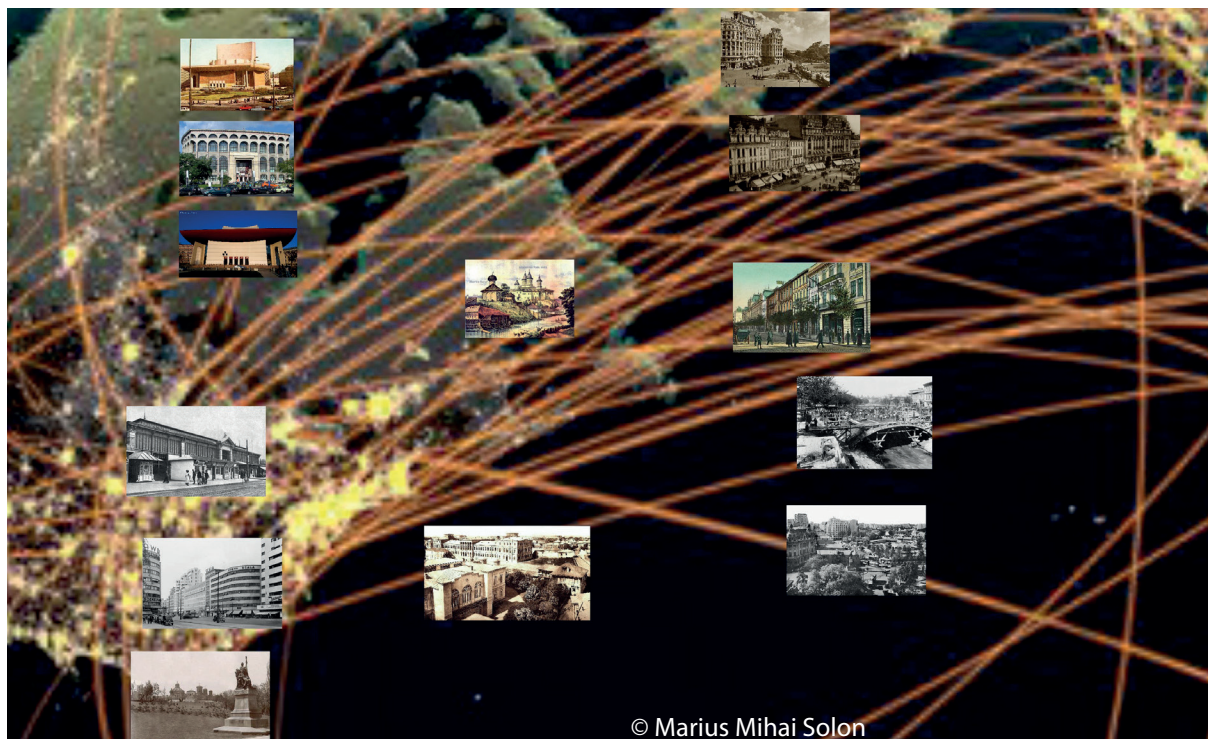
„Multiplicities are rhizomatic and accuse the arborescent pseudo-multiplicities (...) A multiplicity has no subject or object, but only determinations, amplitudes, dimensions (...)

Multiplicity defines itself through the abstract line, lines of de-territorialisation following changes of nature and connecting with others.’ (idem. pp. 3-4).

Delleuze and Guattari describe the rhizomatic structures as being always „in intermezzo, through the things, without beginning and endings. (...) Arborescent structures are filiations, rhizomatic structures are alliances” (idem p13).

The multidimensionality of the identity landscape may be represented only through the efforts of many specialists, specialization being completed with interdisciplinary, multidisciplinary, transdisciplinary perspectives. (Cerasella Crăciun, p. 85).

The evolution of public architectural and urban spaces have sustained the growing conscience of the individual role into the public sphere „ which has to conceive itself as a process of self-creation” (Habermas p.28).

Un model informațional arhitectural potențial al Bucureștiului

Un model informațional al Bucureștiului, prin excelență orientat către cunoaștere, se structurează în funcție de procesele cognitive, iar direcțiile de analiză și dezvoltare ale componentelor structurale interconective pot fi:

- Tipologii ale peisajului conținător cu definirea elementelor de relief, a punctelor cele mai înalte cu perspective asupra orașului, a parcursului râului Dâmbovița cu lacul Morii, a salbei de lacuri a râului Colentina, ale spațiilor verzi posibil de integrat în parcursuri perceptive;
- Descrieri ale structurilor urbane cu identificarea maternelor de creștere sau descreștere și, în general, punerea în evidență a unor procese evolutive de tipul recurențelor, rupturi, radieri, reinterpretări, continuități, succesiuni ale ciclicităților temporale; Structurile urbane vor fi analizate urmărind succesiunile hărților istorice ale orașului, ale etapelor de creștere din perspective urbanistice, suprapunerile de intervenții asupra peisajului natural și antropic. Astfel, dezvoltările succesive ale tramelor stradale, tipologiilor construite, modificările de dimensiuni caracteristice ale parcelarelor ar putea fi vizualizate în stratificarea lor temporală.

Cum pot fi înțelese evoluțiile țesuturilor urbane în absența subtextelor sociale, politice, ideologice?

- Modelul informațional va fi structurat urmărind evoluția curenților ideologici și a mentalităților fiecărei etape istorice, ale influențelor externe, ale elementelor preluate din perioade anterioare sau din alte zone geografice, concentrându-se pe definirea elementelor de autenticitate și identitate ce intră în componența peisajului cultural;

A potential informational architectural model of Bucharest

An informational model of Bucharest, oriented mainly to knowledge, is structuring relating to the cognitive processes, and the directions of analysis and development of the structural components may be:

- Typologies of the comprehensive landscape defining the relief elements, highest points with views over the city, the river Dambovita and Morii Lake, the lakes chain of river Colentina, the potential green spaces to be integrated in perceptive routes;*
 - Descriptions of the urban structures, identifying the formulas of growth or decrease and generally following evolving processes as recurrences, fractures, radiations, reinterpretations, continuities, successions of the temporal cyclicity;*
- Urban structures will be analyzed following the successions of the historical maps of the city, of the growth phases form urbanistic points of views, interventions into the natural and anthropic landscape.*

How can be the evolutions of the urban tissues understood without searching to understand the social, political, ideological background?

- The informational model will be structured following the evolution of the ideological streams and mentalities of each historical period, external influences, of the elements received from previous times or other geographical areas, focusing to define the authenticity elements and identity composing the cultural landscape;*

- Evoluții și structurări geometrice și volumetrice cu gamele de coduri și subcoduri, sememuri conținând denotații și conotații, corespunzând secvențelor temporale, rezultate ale unor decodificări de limbaje arhitecturale, în raport cu ideologii, mentalități, percepții și creativități specifice fiecărei etape istorice. Este evident că studiul vernacularității vechilor structuri urbane și creșterii rizomatice poate fi un model de analiză de sine stătător;

- Amprentări ale schimbărilor modurilor de viață asupra materializărilor arhitecturale, evoluții istorice, adevăruri și ficțiuni memorate, elementele de folclor local și zonal prezente în mentalul colectiv, transmisivități transgeneraționale, perspective antropologice.

Din aceasta perspectivă se vor evidenția evoluții ale relațiilor între indivizi și comunități, secvențe de portret psihologic individual sau ale unor grupuri caracteristice, comunități și liste de trăsături caracteristice, elementele de numitor comun recurente, elementele generatoare de schimbări.

- Delimitări ale ariilor de influențe stilistice dominante, analize ale semnificațiilor și sistemelor de semnificare ca legi ale culturii;

- Variații statistice și de arealuri ocupate;

Fiecare zonă a orașului a cunoscut fluctuații și schimbări ale compozițiilor sociale, densităților de ocupare, funcționalităților ce pot fi prezentate în statistici, hărți istorice succesive, parcursuri interioare, exterioare, relaționări, continuități, conectivități, limite și bariere;

- Relaționările evoluțiilor arhitecturale și urbanistice în raport cu manifestările din celelalte arte, în raport cu alte componente ale peisajului cultural;

- Evoluții tehnologice în secvențe istorice, materiale utilizate, sursele, reutilizările și interpretările lor în timp;

- Evolutions, geometrical and volumetric structures with the ranges of codes and uudecode, „semems” containing connotations and denotations, corresponding to temporal sequences, results of previous de-codifications of architectural languages, relating to ideologies, mentalities, perceptions and creativities specific to each historical stage. It is obvious that the study of the old vernacular urban structures and the rhizomatic growth may be an outstanding analysis model;

- Prints of the life way changes over the architectural materializations, historical evolutions, memorized truths and fictions, local and areal stories present into the collective mental, transgenerational transmissivities, anthropological perspectives.

From this perspective it will be described evolutions of the relationships between the individuals and the communities, sequences of psychological portraits of individuals or characteristic groups, communities and lists of characteristic figures, common denominator recurrent elements, change generating elements.

- Areas of dominant stylistic influences, analysis of the significances and systems of significant as laws of culture;

- Statistic variations and of occupied areas;

Each zone of the city has known fluctuations and changes of social compositions, occupation densities, functionalities witch can be described in statistics, successions of historical maps, interior, outdoor walkway connections, relationships, continuities, connectivity, limits and barriers;

- Relationships of the architectural and urban evolutions with the other arts and other components of the cultural landscape;

- Technological evolutions in historical sequences, construction materials used, sources, reuses and their interpretations in time;

- Prezentarea arhitecților și proiectelor lor poziționate pe hărți interactive apelând la descrieri ale contextelor construite, istorice, sociale, ideologice, influențelor, cheilor de lectură și spiritualității specifice fiecărei opere de arhitectură;

- Transparentizarea arhivelor instituțiilor Statului prin publicarea online a arhivelor de cercetări, statistici, proiecte, studii istorice care au stat la baza clasării monumentelor, fiind bunuri publice de regulă achitate din bani publici, dar păstrate în arhive greu accesibile sau chiar inaccesibile, deși sunt rezultatul unor vaste eforturi documentare a unor echipe de specialiști reprezentând descriptori esențiali pentru înțelegerea patrimoniului și a orașului în contextele sale istorice generatoare.

Coagularea unui model informațional al orașului este evident legată de descoperirea și decodarea realităților încă nedescoperite sau nu îndestul valorizate ale peisajului nostru post modern. Avem convingerea ca nu va rămâne un simplu model informal ci va releva aspecte inedite ale ciclicităților proceselor de percepție și concepție, ce integrează și radierile, pierderile de memorie, negările, suprascrierile.

Interconectivizările informațiilor au potențialul generativ de a dezvolta noi perspective și structuri comprehensive.

-Presentation of architects and their projects positioned in interactive maps, appealing descriptions of the built contexts, historical, social ideological, influences, lecture keys and the specific spirituality of each architecture work;

- Opening the State institutions archives through on-line publishing of the research archives, statistics, projects, historical studies with argument the enlisting of the monuments, being public information usually paid with public money, still kept into difficult to reach or inaccessible archives, even if they are the result of the research and documentation of many teams of specialists representing essential data to sustain the understanding of the city and its values in the historical generating contexts.

Structuring an informational model of the city is obviously related to the discovering and decoding of the still unrevealed or not enough valued realities of our post-modern landscape. We have the conviction that it will not remain a simple informational model, but it will reveal surprising aspects of the cyclic ties of the processes of perception and creation, which integrates radiations, memory losses, contradictions, overwriting.

The interconnections of information have the potential to generate and develop new perspectives and comprehensive structures.

Bibliografie / Bibliography

CALCATINGE, A. (2013), *Conceptul de Peisaj Cultural. Contribuții la fundamentarea teoretică*, București, Ed. Ion Mincu.

CRĂCIUN, C. (2012), *Metode de abordare și cercetare exploratorii*, București, editura Universitară „Ion Mincu”.

DELEUZE G., F. Guattari. (1980) *Capitalisme et schizophrénie 2: Mille plateaux*, Paris, Les Éditions de Minuit.

DOWNS, R. M., & Stea, D. (1973), *Image and environment: Cognitive mapping and spatial behavior*, Chicago, Aldine Pub. Co.

ECO, U. (2008) *O teorie a semioticii*, București, editura TREI.

GOLLEDGE R.G. and R. J. Stimson, (1996), *Spatial Behavior: A Geographic Perspective*, Paperback.

HABERMAS, J. (2005) *Sfera publică și transformarea ei structurală*, București, editura Comunicare.

NORBERG-SCHULZ, Christian, (1980) *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*, New York, editura Rizzoli.